

Презентація наукової школи «Хмельницька школа приватного права»

Вченою радою Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова 24 лютого 2022 року було визнано колектив «Хмельницька школа приватного права» як наукова школа у галузі знань 081 Право.

Особливості формування нашої наукової школи зумовлені низкою чинників.

По-перше, на території Хмельниччини можливість здобувати юридичну освіту з'явилася з 1992 року, коли було засновано філію Одеського відкритого університету, яка в подальшому перетворилася в сучасний заклад вищої освіти.

У подальшому з 1996 року з'явилася можливість одержувати юридичну освіту також для курсантів Академії Прикордонних військ України ім. Богдана Хмельницького.

По-друге, для підготовки здобувачів юридичної освіти було запрошено випускників провідних юридичних вузів України: Одеського державного університету імені І.Мечникова, Львівського державного університету імені І.Франка, Харківської юридичної академії імені Я.Мудрого та інших.

Крім того дисципліни приватного права викладали представники провідних наукових шкіл України, а саме академіки Підпригора Опанас Андронович, Штефан Михайло Йосипович, доктори юридичних наук Коссак Володимир Михайлович, Кучеренко Ірина Миколаївна.

Таким чином, формування наукових поглядів колективу наукової школи «Хмельницька школа приватного права» відбувалося під впливом ідей наукових шкіл інших провідних юридичних вузів України.

Наприклад, науковим керівником дисертаційних досліджень на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук Р.О. Стефанчука на тему «Захист честі, гідності та ділової репутації в цивільному праві» та М.О. Стефанчука на тему «Межі здійснення суб'єктивних цивільних прав» була І.М. Кучеренко (м. Київ). Крім того І.М. Кучеренко здійснювала наукове консультування дисертаційного дослідження на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук М.О. Стефанчука на тему «Теоретичні засади цивільної правосуб'єктності фізичних осіб та особливості її здійснення».

Науковим консультантом дисертаційного дослідження Р.О. Стефанчука на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук була Я.М. Шевченко (м. Київ). Під керівництвом Я.М. Шевченко також було підготовлено та захищено дисертації В.А. Ватрасом на тему «Суб'єкти сімейних правовідносин» та В.І. Нагнибідою на тему «Речові права на чуже майно: порівняльно-правовий аспект».

Наукове керівництво дисертаційного дослідження С.Д. Гринько (Русу) на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук на тему «Захист прав військовослужбовців у зобов'язаннях, що виникають внаслідок заподіяння шкоди джерелом підвищеної небезпеки» та доктора юридичних наук на тему «Рецепція деліктних зобов'язань римського приватного права в Україні» здійснив Є.О. Харитонов (м. Одеса).

Під науковим керівництвом Й.Г. Богдана (м. Львів) було підготовлено та захищено дисертаційні дослідження на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук Ю.В. Білоусовим на тему «Судове провадження у справах за скаргами військовослужбовців на неправомірні дії і рішення органів військового управління та військових посадових осіб» та О.М. Трач на тему «Порядок розгляду справ судом апеляційної інстанції в цивільному процесі України».

Науковим керівником дисертації Ж.Л. Чорної на тему «Цивільно-правовий захист майнових прав та інтересів малолітніх і неповнолітніх осіб» був В.М. Коссак (м. Львів).

Під керівництвом Н.О. Кіреєвої (м. Київ) була підготовлена та захищена дисертація Н.Л. Бондаренко-Зелінською на тему «Підготовка цивільних справ до судового розгляду як стадія цивільного процесу».

Дисертаційне дослідження С.О. Якимчук на тему «Виконання судових рішень як частина судового розгляду» було здійснено під керівництвом В.В. Комарова (м. Харків).

Відаючи належне попередникам, які сформували фундамент наукової школи «Хмельницька школа приватного права», колектив кафедри цивільного права та процесу визначив новий шлях наукових досліджень питань правового регулювання особистих немайнових та майнових відносин у контексті приведення законодавства України до європейських стандартів.

На визначення тематики нових наукових розробок вплинув той факт, що більше десяти років (з 2004) науково-дослідна діяльність кафедри була пов'язана із науковою лабораторією з проблем адаптації цивільного законодавства до стандартів Європейського Союзу Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва імені Ф. Г. Бурчака Національної академії правових наук України, що діяла на базі Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова.

Професорсько-викладацький склад кафедри із 2006 року забезпечував діяльність аспірантури Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова зі спеціальностей 12.00.03 «Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право». Було підготовлено 32 кандидати юридичних наук. Слід зауважити, що з 2006 року в Університеті аспірантура діяла лише для підготовки здобувачів зі спеціальності 12.00.03.

Напрямки діяльності представників наукової школи:

- римське приватне право;
- захист цивільних прав та інтересів;
- особисті немайнові права фізичних осіб у цивільному праві;
- зобов'язальне право: проблеми теорії та практики договірних і деліктних зобов'язань;
- проблеми теорії та практики сімейного права;
- теоретичні проблеми цивільного процесуального права
- виконавче провадження;
- порівняльне правознавство.

Засновником наукової школи є Стефанчук Руслан Олексійович, доктор, юридичних наук, професор, академік Національної академії правових наук України, Заслужений діяч науки і техніки України. Руслан Олексійович є випускником нашого університету.

Предметом його наукових інтересів є особисті немайнові права фізичних осіб у цивільному праві, а основою його наукових здобутків є власне бачення поняття, змісту, особливостей їх здійснення та захисту, а також запропонована власна система особистих немайнових прав у цивільному праві.

Під керівництвом Руслана Олексійовича підготовлено та захищено низку дисертаційних робіт. Зокрема, особливу увагу слід звернути на дисертацію Г.В. Анікіної на тему «Цивільно-правове регулювання відносин, пов'язаних зі смертю фізичної особи», яка на сьогодні є членом наукової школи та доцентом кафедри цивільного права та процесу.

Керівником наукової школи є Гринько Світлана Дмитрівна, докторка юридичних наук, професорка, заслужена юристка України, завідувачка кафедри цивільного права та процесу Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова.

Предметом її наукових інтересів є деліктні зобов'язання, рецепція римського приватного права та порівняльне правознавство, а також договірні зобов'язання, захист цивільних прав та інтересів загалом та, зокрема, військовослужбовців як учасників деліктних зобов'язань. Основою наукових здобутків є характеристика рецепції римського приватного права деліктних зобов'язань на українських землях в історичному аспекті, а також запропонована власна концепція правового регулювання деліктних зобов'язань в Україні на основі рецепції римського приватного права.

Представниками такого напрямку досліджень наукової школи є вчені, які під її керівництвом підготували та захистили дисертації, зокрема:

Бабійчук В. М., «Зобов'язання із відшкодування шкоди, завданої атракціонами»;

Заверуха С. В., «Цивільно-правова відповідальність за договором купівлі-продажу»;

Завадська О. П., «Умови цивільно-правової відповідальності за шкоду, завдану терористичним актом»;

Лесько Ю. В., «Відшкодування шкоди, завданої внаслідок взаємодії транспортних засобів»,

Левицький М. О., «Цивільно-правовий захист особистих немайнових прав військовослужбовців»;

Романюк В. А., «Позовна давність у цивільному праві»;

Ромась М. І., «Держава Україна як учасник договірних зобов'язань у цивільному праві»;

Ромась Д. С., «Цивільно-правова відповідальність за порушення авторського права», та інші.

Вектором діяльності наукової школи є теоретичні проблеми цивільного процесуального права, вирішенням яких займаються Ю. В. Білоусов, Н. Л. Бондаренко-Зелінська, М. Б. Гарієвська, О. М. Трач та С. О. Якимчук.

Зокрема проф. Ю. В. Білоусов досліджує напрями вдосконалення цивільного процесуального законодавства України під впливом європейського права. Під керівництвом вченого підготовлено та захистили дисертації:

Гаврик Р. О., «Законна сила судових рішень у цивільних справах»;

Гарієвська М. Б., «Дискреційні повноваження суду при розгляді цивільних справ у суді першої інстанції»;

Феннич В. П., «Доказові презумпції у цивільному судочинстві»;

Іванов С. О., «Участь органів державної влади у цивільних відносинах»;

Черняк О. Ю., «Цивільно-правовий статус споживача: у контексті адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу», та інші.

Окремо слід зауважити про зміни у наукових поглядах представників наукової школи за час її існування. Так, на сучасному етапі основним напрямом наукових досліджень проф. Ю. В. Білоусова є виконавче провадження. За ініціативою вченого проводиться щорічна міжнародна науково-практична конференція «Проблеми теорії і практики виконання рішень судів та інших органів».

Науковий інтерес проф. Н. Л. Бондаренко-Зелінської сьогодні є теорія та практика медіації, а також проблеми спадкового права. Під керівництвом Н. Л. Бондаренко-Зелінської підготовлено та захищено дисертаційне дослідження Сусь Ю. С. на тему «Спадкові права подружжя» та інші.

Проф. О. Ю. Черняк активно займається дослідженням договірної права ЄС та цивільного договірної права України. Зокрема, під керівництвом О. Ю. Черняк підготовлено та захищено низку дисертацій:

Абросімов С. А., «Адаптація цивільного законодавства України про договори купівлі-продажу до законодавства ЄС»;

Весна Н. О., «Зміна та розірвання договору як цивільне правовідношення»;

Іваницький А. М., «Захист права власності юридичних осіб в практиці Європейського суду з прав людини»;

Кірик А. Ю., «Гарантії прав спадкоємців при спадкуванні за заповітом», які на сьогодні є членами наукової школи та доцентами кафедри цивільного права та процесу;

Музика М. В., «Договір таймшеру у цивільному праві», та інші. Слід зазначити, що А. М. Іваницький і А. Ю. Кірик є членами наукової школи та доцентами кафедри міжнародного та європейського права;

Тітова Г. О., «Розрахункові відносини в сфері електронної комерції», та інші.

Предметом наукового інтересу проф. В. І. Нагнибіди сьогодні є міжнародний комерційний арбітраж. Під керівництвом Володимира Івановича підготовлено та захищено дисертаційні дослідження такими вченими:

Долінська А. М., «Охорона прав користувачів у мережі Інтернет»;

Мул А. М., «Відшкодування шкоди, завданої внаслідок надзвичайних ситуацій в цивільному праві»;

Латинський М.Е., «Публічний порядок у міжнародному приватному праві України та праві ЄС»;

Хавронюк О.О., «Цивільно-правовий захист баз даних».

Вагомим напрямом діяльності наукової школи є проблеми теорії та практики сімейного права. Очолює цей напрям діяльності наукової школи Ватрас Володимир Антонович, доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України, професор кафедри цивільного права та процесу Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова. Володимир Антонович є випускником нашого університету.

Предметом його наукових інтересів є суб'єкти сімейних правовідносин та джерела сімейного права. Під керівництвом Володимира Антоновича підготовлено та захищено низку дисертаційних робіт з сімейного права. Зокрема, особливу увагу слід звернути на дисертаційні дослідження таких вчених:

Буряченка А.М., «Відповідальність за невиконання обов'язку щодо надання утримання в сімейному праві»;

Лучковського В. В., «Фактичні шлюбні відносини у сімейному праві»;

Оксанюка О.А., «Режим окремого проживання в сімейному праві»;

Сердечної І.Л. на тему «Особисті немайнові права і обов'язки членів сім'ї та родичів» та Грицишиної Л.В. «Припинення шлюбу в сімейному праві», які на сьогодні є членами наукової школи та доцентами кафедри цивільного права та процесу;

Салюка П.І., «Захист сімейних прав та інтересів судом», та інших.

За ініціативою проф. Ватраса проводиться щорічно всеукраїнський науково-практичний круглий стіл «Актуальні проблеми здійснення та захисту сімейних прав та інтересів».

За результатами робіт над зазначеними напрямами досліджень наукової школи підготовлено колективні монографії («Актуальні питання правового регулювання особистих немайнових та майнових відносин у контексті приведення законодавства України до європейських стандартів», «Спадкове право: проблеми теорії та практики», «Тенденції становлення та розвитку зобов'язального права»), посібники («Цивільне право», «Цивільне процесуальне право», «Виконавче провадження», «Гармонізація договірних прав», «Міжнародний комерційний арбітраж», «Теорія та практика медіації» та інші).

Відображаючи особливості тенденцій досліджень у галузі приватного права кафедра цивільного права та процесу ініціювала вивчення дисциплін:

для бакалаврів 1 курсу – «Вступ до приватного права» як перша ознайомлювальна візитівка подальшого вивчення дисциплін приватного права» ;

для магістрів 1 курсу – «Приватне право в умовах воєнного стану».

Таким чином, можна говорити про наявність на Хмельниччині творчого колективу дослідників різних поколінь (засновник, послідовники та учні послідовників), об'єднаних загальною сферою наукових інтересів у сфері приватного права та стилем дослідницької роботи, який розробляє нові наукові концепції та їх поширює, а також готує нових науковців з приватного права.